

Forfatter: Brandes, Georg

Titel: Udrag fra Hovedstrømninger. Emigrantlitteraturen (1872)

Citation: Brandes, Georg: "Samlede Skrifter", i Brandes, Georg: *Samlede Skrifter*, 1899-1910, s. 123. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-brandes04-shoot-idm139992359557328/facsimile.pdf> (tilgået 25. april 2024)

Anvendt udgave: Samlede Skrifter

Hugo, og ingen af disse Aander tabte i literær Indflydelse derved.

Men med det 19de Aarhundredes Begyndelse var den Tid forbi, da de Skrivende udgjorde en Stormagt. Selv et Geni af Voltaires Rang vilde neppe i dette Aarhundrede have udøvet en udvortes paaviselig Indflydelse som hans, og Fru de Staël var i ethvert Tilfælde langt fra hans Lige i Genialitet. Men hendes Op-gave var desuden af helt forskellig Art. Den udvortes Kirkemagt var foreløbig brudt, og hendes Aandsretning var altfor religiøs til at hun skulde kunne slaa ind paa Voltaires forladte Baner. Enevælden var saa mægtig, at det ikke at nævne den franske Kejsers Navn i en Bog om Tyskland ansaas for en politisk Me-ningstilkendegivelse og straffedes som saadan. Men der var en Gerning, som ikke var gjort ved Revolutionens udvortes Omvælt-ninger og som ikke kunde forbydes af Kejserdømmets Forord-ninger, det var den at undergrave de Bjerge af gudelige, sædelige, selskabelige, nationale, kunstneriske Fordomme, som tyngede paa Europa med endnu stærkere Tryk end Napoleons Verdenskejs-er-dømme, og som ene havde gjort det muligt. I mange af disse Fordomme, især de kunstneriske og de nationale, havde selv Vol-taire været hildet. Mod dem alle aabnede Fru de Staël en Krig fra Coppet. Iøvrigt forsømte hun lige saa lidt som Voltaire der-for Selskabslivet, havde ligeledes sit eget Teater, skrev selv Stykker for det og spillede selv i dem. Sikkert maa da Borgfruen paa Coppet kaldes ligesaa ædel og aandsfri i sine Bestræbelser som Filosofen i Ferney; hun var mindre heldig og mægtig end han, men ved sit Køn og sine Lidelser næsten endnu mere interessant. Han formaaede at udrette meget for Andre, hun havde sin Nød med at værgе for sig selv.

X

I sin Bog *Essay sur les fictions* gør Fru de Staël det første Forsøg paa at fremstille sin Poetik. Denne Poetik har følgende Løsen: Ingen Sagn- eller Sindbilledverden, intet fantastisk eller overnaturligt Feeri; hvad der i Poesien bør raade er den rene Natur. Her synes hun endnu ikke ret at gøre sig Rede for den Grundmodsætning mellem Digtetekunst som Sjæleskildring og Digte-kunst som Indbildningskraftens frie Spil, over hvilken hun senere

blev saa klar, at man kan betegne Forstaaelsen af denne Forskel som en af hendes Forfatterskabs betydeligste Tanker; thi det er en af dem, som mest bidrog til at gøre Franskmændenes nationale Poetik relativ for Nationen. Franskmændene er nemlig vant til at sætte Digtekunstens Væsen i den paa Iagttagelse grundede Menneskekundskab, der aabenbarer sig i Værker som Molière's *Misanthrope* og *Tartuffe*. Og som Franskmændene jævnligt grunder Digtekunsten paa Iagttagelsen, grunder Tyskerne den paa Følelsens Inderlighed og Englænderne den paa en alsidig Indbildningskraft, der ikke lader sig tøjle af Regler, men bevæger sig i Spring fra Rædsler til Idealer og fra Alvor til Komik uden at indskrænke sig til Genfremstilling af Naturen, men ogsaa uden at anvende det Overnaturlige anderledes end som dybsindigt Symbol.

En Poesi som den, der udstraalet fra Italiens Natur og Folk, falder helt udenfor disse Opfattelser. Det er i Corinna, Improvisatricen, at Fru de Staël vil legemliggøre den egenlige digteriske Poesi i Modsætning til den, der er Sjælemaleri, og Poesien, som Aristo forstaaer den, i Modsætning til Shakespeare's, Molière's og Goethe's. Ufrivilligt kommer hun imidlertid ligefuldt til at gøre Corinna halv nordisk. Hvem der ikke har kæmpet den majsomme Kamp for at forstaa en helt fremmed Stammes Synsmaade, véd ikke hvor vanskeligt det er i dette Punkt at løsrive sig fra de medfødte Nationalfordomme. Det er dertil nødvendigt at indaande samme Luft, at leve en Tid lang i de samme Naturomgivelser som den fremmede Stamme. Uden de Rejser, hvortil Fru de Staël ved sin Landsforvisning blev tvungen, vilde det have været hende umuligt saaledes at udvide sin Erkendelsesevne.

Jeg tror i al Beskedenhed at kunne tale med derom af Erfaring. Jeg tør sige, at det først under ensomme Spasereture i Omegnen af Sorrent lykkedes mig at faa Shakespeare paa en saadan Afstand, at jeg kunde overskue ham og virkelig forstaa ham og derigennem hans Modsætning. Jeg mindes en enkelt, i denne Henseende for mig betydningsfuld Dag. Jeg havde tilbragt tre Døgn i Pompeii. Af Templerne der interesserede Isis-templet mig mest. Her, tænkte jeg, stod det Hoved af Gudinden, der nu er flyttet til *Museo nationale*, hvis Læber er aabne og i hvis Nakke der findes et Hul. Jeg gik ned i den underjordiske Gang bag Alteret, hvorfra Præsterne gennem et i Hovedet